

Zaak C-187/23

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

23 maart 2023

Verwijzende rechter:

Amtsgericht Lörrach (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

21 maart 2023

Betrokkenen:

E. V. G.-T., P. T., F. T. en G. T.

[OMISSIS]

Amtsgericht Lörrach

Beslissing

In de procedure inzake de nalatenschap van

P. M. J. T., geboren op 12 december 1931, overleden op 15 september 2021,

nationaliteit: Frans, laatste adres: S-straat

– erflater –

Betrokkenen:

E. V. G.-T. [OMISSIS]

– betrokkene 1 –

[OMISSIS]

P. T. [OMISSIS]

– betrokkene 2 –

F. T. [OMISSIS]

– betrokkene 3 –

G. T. [OMISSIS]

– betrokkene 4 –

heeft het Amtsgericht Lörrach (rechter in eerste aanleg Lörrach, Duitsland) op 21 maart 2023 het volgende beslist:

1. De behandeling van de zaak wordt geschorst, totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak heeft gedaan over de volgende prejudiciële vragen.
2. Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden krachtens artikel 267, eerste alinea, onder b), en tweede alinea, VWEU de volgende vragen voorgelegd betreffende de uitlegging van artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring (hierna: „erfrechtverordening”):
 - a) Moet artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening aldus worden uitgelegd dat deze bepaling ook betrekking heeft op bezwaren die in de procedure tot afgifte van de Europese erfrechtverklaring zelf zijn aangevoerd en die de rechter niet mag onderzoeken, en dat zij bijgevolg niet alleen betrekking heeft op bezwaren die in een andere procedure zijn aangevoerd?
 - b) Indien de vraag onder a) bevestigend wordt beantwoord: Moet artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening aldus worden uitgelegd dat een Europese erfrechtverklaring ook niet kan worden afgegeven wanneer in de procedure tot afgifte van de Europese erfrechtverklaring bezwaren zijn aangevoerd die echter reeds in de procedure tot afgifte van de verklaring van erfrecht naar Duits recht zijn onderzocht?
 - c) Indien de vraag onder a) bevestigend wordt beantwoord: Moet artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), aldus worden uitgelegd dat alle bezwaren bedoeld zijn, zelfs als deze niet met redenen omkleed zijn en dienaangaande geen formeel bewijs hoeft te worden aangedragen?
 - d) Indien de vraag onder a) ontkennend wordt beantwoord: In welke vorm moet de rechter de redenen aangeven op grond waarvan hij de bezwaren heeft verworpen en de Europese erfrechtverklaring heeft afgegeven?

Motivering

I. Uiteenzetting van het voorwerp van het geschil en de relevante feiten van de zaak

De erflater had zijn laatste woonplaats in R. (Duitsland) en had de Franse nationaliteit. Hij is op 15 september 2021 overleden. Op 23 november 2021 verzocht betrokkene ad 1, de voormalige echtgenote van de erflater, vertegenwoordigd door de gemachtigde in het geding, om een Europese erfrechtverklaring waaruit blijkt dat zij de enige erfgename is. Er is een testament met de volgende inhoud:

Gezamenlijk testament

Wij, het echtpaar E. G.-T., geboren op 29 december 1937, en P. T., geboren op 12 december 1931, beiden woonachtig in de S-sstraat, verklaren als volgt:

- 1) Wij zijn niet gebonden door eerdere erfrechtelijke beschikkingen en hebben geen erfrechtelijke beschikkingen gemaakt. Voor de zekerheid herroepen wij alle eerder door ons eenzijdig of gezamenlijk gemaakte beschikkingen.
- 2) Wij benoemen elkaar tot enige erfgenamen. Deze benoeming geschiedt over en weer en heeft bindende werking. De langstlevende wordt door deze bepaling voor het overige niet beperkt. Het staat hem of haar vrij zijn eigen erfopvolging te regelen, zelfs vóór het overlijden van degene die als eerste overlijdt, maar alleen voor het geval dat hij of zij de langstlevende wordt.
- 3) Wij zijn beiden woonachtig in Duitsland en wensen dat het Duitse erfrecht van toepassing is, dat wij in het kader van de rechtskeuze kiezen als het toepasselijke recht, voor zover toegestaan. Deze bepaling is wederkerig.

R., 23 juli 2020

E. G.-T.

Dit is ook mijn wil

P. T.

Dit testament is handgeschreven en ondertekend door de betrokkene G.-T. Bovendien is het testament ondertekend door de erflater.

Er is ook een ouder testament met de volgende inhoud (Nederlandse vertaling):

Ik, P. M. J. T., geboren op 12 december 1931 in A., woonachtig in T. L. R., SPANJE,

herroep alle eerdere uiterste wilsbeschikkingen.

Ik laat het beschikbare deel van mijn nalatenschap na aan mijn twee kleinkinderen, de zonen van P.,

N. A. J. T., geboren op 12 oktober 1988 in A., en

J. N. J. T., geboren op 25 juni 1993 in A.

Zij zullen dit voor gelijke delen onderling verdelen.

Ik benoem mijn zoon P. en alleen hem om mijn uitvaart met een Gregoriaanse mis en mijn bijzetting in D. in Spanje te organiseren.

A., 31 mei 2001

Dit is mijn testament.

P. T.

Dit testament is handgeschreven en ondertekend door de erflater.

Betrokkene ad 1 beschouwt zichzelf als enige erfgename op basis van het testament van 23 juli 2020. Betrokkenen ad 2-4 beschouwen dit testament als ongeldig. Zij voeren aan dat de erflater ten tijde van het opstellen van het testament niet meer bekwaam was een testament op te maken en dat de handtekening niet van hem is.

De erflater was echter nog in staat om een testament te maken. Betrokkenen ad 2-4 voerden slechts aan dat de erflater af en toe in de war was. Dit volstaat echter niet om wilsonbekwaamheid met betrekking tot een testament aan te nemen of dit bezwaar door middel van nader onderzoek te controleren. Daarvoor zou concreet moeten worden beargumenteerd welke gebreken zich kunnen voordoen die de wil zodanig aantasten dat de erflater de betekenis en de gevolgen van een testament niet meer begrijpt [OMISSIS].

De handtekening is ook van de erflater. Aan de rechter zijn verschillende handtekeningen van de erflater voorgelegd. De enige afwijkende handtekening is die uit 1956. Alle latere handtekeningen komen overeen met de handtekening op het testament.

II. Tekst van de toepasselijke nationale bepalingen en relevante rechtspraak

§ 2267 BGB (Duits Burgerlijk Wetboek):

1 Om een gezamenlijk testament op grond van § 2247 op te maken, is het voldoende dat een van de echtgenoten het testament in de daarin voorgeschreven vorm opmaakt en dat de andere echtgenoot de gezamenlijke verklaring eigenhandig medeondertekent. 2 De echtgenoot die medeondertekent, vermeldt

het tijdstip (dag, maand en jaar) en de plaats waar hij zijn handtekening heeft gezet.

§ 26 FamFG (wet betreffende de procedure in familierechtelijke zaken en op het gebied van oneigenlijke rechtspraak; hierna: „FamFG”):

De rechter verricht ambtshalve het nodige onderzoek om de voor de beslissing relevante feiten vast te stellen.

§ 352e FamFG:

(1) 1 De verklaring van erfrecht wordt slechts afgegeven indien het Nachlassgericht (rechter belast met erfopvolgingszaken) de voor de motivering van het verzoek vereiste feiten bewezen acht. 2 De beslissing wordt genomen bij beschikking. 3 De beschikking wordt van kracht zodra deze is uitgevaardigd. 4 Een bekendmaking van de beschikking is niet vereist.

(2) Indien de beschikking in strijd is met de verklaarde wil van een betrokkene, dient deze ter kennis van de betrokkenen te worden gebracht. 2 In dat geval schorst de rechter de onmiddellijke werking van de beschikking en stelt hij de afgifte van de verklaring van erfrecht uit totdat de beschikking definitief is geworden.

(3) Indien de verklaring van erfrecht reeds is afgegeven, is het beroep tegen de beschikking slechts ontvankelijk voor zover om intrekking van de verklaring van erfrecht wordt verzocht.

§ 35 Internationales ErbrechtsverfahrensG (wet inzake internationale erfrechtprocedures):

(1) Tenzij verordening (EU) nr. 650/2012 en de bepalingen van deze afdeling anders bepalen, is de wet betreffende de procedure in familierechtelijke zaken en op het gebied van oneigenlijke rechtspraak van toepassing.

§ 39 Internationales ErbrechtsverfahrensG:

(1) 1 Indien aan de voorwaarden voor de afgifte van een Europese erfrechtverklaring is voldaan, beslist de rechter door afgifte van het origineel van een Europese erfrechtverklaring. 2 Indien aan de voorwaarden voor afgifte van een gewaarmerkt afschrift of voor verlenging van de geldigheidsduur van een gewaarmerkt afschrift is voldaan, beslist de rechter door afgifte van een gewaarmerkt afschrift of door verlenging van de geldigheidsduur van een gewaarmerkt afschrift. 3 Voor het overige beslist de rechter bij beschikking.

(2) Het in artikel 67, lid 1, tweede zin, juncto artikel 81, lid 2, van verordening (EU) nr. 650/2012 bedoelde formulier dient te worden gebruikt voor de afgifte van een Europese erfrechtverklaring en een gewaarmerkt afschrift.

Duitse rechtspraak inzake artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening:

OLG Stuttgart, beschikking van 15 december 2020 – 8 W 342/20, [OMISSIS] ECLI:DE:OLGSTUT:2020:1215.8W342.20.00

Voorafgaande procedure: AG Stuttgart, beschikking van 10 augustus 2020 – 30 VI 665/19 –, [OMISSIS] ECLI:DE:AGSTUTT:2020:0810.30VI665.19.00

III. Motivering van de prejudiciële verwijzing

1. Prejudiciële vraag a)

De procedure hangt af van de uitlegging van artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening. Betrokkenen ad 2-4 hebben bezwaar gemaakt tegen het verzoek van betrokkene ad 1. Deze bezwaren zijn onderzocht en de zaak is zodanig rijp voor beslissing dat de rechter tot de conclusie is gekomen dat betrokkene ad 1 de enige erfgename van de erflater is geworden. Hiermee is voldaan aan de vereisten van artikel 67, lid 1, eerste alinea, van de erfrechtverordening voor de afgifte van een Europese erfrechtverklaring. Een dergelijke verklaring kan echter niet worden afgegeven indien [artikel] 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening aldus moet worden uitgelegd dat ook bezwaren worden bedoeld die in de procedure over de afgifte van de erfrechtverklaring worden aangevoerd.

Een dergelijke uitlegging zou de afgifte van de Europese erfrechtverklaring verhinderen omdat in deze procedure bezwaren zijn gemaakt.

2. Prejudiciële vraag b)

De gemachtigde in het geding van betrokkene ad 1 heeft aangekondigd dat hij een verzoek om een verklaring van erfrecht zal indienen indien de procedure wordt geschorst. In dat geval moeten de bezwaren worden onderzocht overeenkomstig het nationale recht. Indien de bezwaren in de procedure inzake de verklaring van erfrecht zijn onderzocht, rijst de vraag of er vervolgens überhaupt nog bezwaren in de zin van artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening bestaan of dat daarover reeds is beslist en de Europese erfrechtverklaring moet worden afgegeven.

3. Prejudiciële vraag c)

Afgezien daarvan zijn de bezwaren van de betrokkenen ad 2-4 niet met redenen omkleed, zodat de rechter de zaak ook zonder formele maatregelen van instructie rijp voor beslissing acht. De afgifte van de Europese erfrechtverklaring hangt dus af van de vraag of ook dergelijke bezwaren onder artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening vallen.

4. Prejudiciële vraag d)

Als van begin af aan de rechter de bezwaren moet onderzoeken, rijst de vraag waar deze moeten worden vermeld. Voor de afgifte van de Europese erfrechtverklaring dient het in artikel 67, lid 1, tweede zin, juncto artikel 81, lid 2, van de erfrechtverordening bedoelde formulier te worden gebruikt. Dit formulier bevat de clausule:

De autoriteit verklaart dat zij al het nodige heeft gedaan om de rechthebbenden op de hoogte te brengen van de aanvraag voor een erfrechtverklaring en dat op het tijdstip van opstelling van de verklaring geen van de elementen daarin door de rechthebbenden werd betwist.

De vraag doet zich voor waar moet worden aangetoond dat bezwaren zijn aangevoerd maar dat deze werden verworpen. Dit is twijfelachtig omdat het procesrecht niet voorziet in een begeleidende beslissing bij de afgifte van de Europese erfrechtverklaring.

IV. Redenen waarom de verwijzende rechter twijfelt aan de uitlegging van artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening

De uitlegging van artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening is in Duitsland omstreden. Enerzijds wordt geoordeeld dat de erfrechtverordening voorziet in een procedure op basis van consensus. Daarom zijn in artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van de erfrechtverordening bezwaren bedoeld die in de procedure over de afgifte van de erfrechtverklaring zelf zijn gemaakt [OMISSIS] [literatuur]. De belangrijkste redenen zijn dat het procesrecht van de erfrechtverordening geen procedure op tegenspraak toestaat. Deze is opgezet als een procedure op basis van consensus die niet voorziet in een beslissing op tegenspraak.

De andere mening is dat de rechter de bezwaren zelf kan onderzoeken [OMISSIS]. Alleen bezwaren die in andere procedures naar voren zijn gebracht, zijn bedoeld. Dit voldoet volgens deze mening ook aan artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder b), van de erfrechtverordening. Artikel 66, lid 1, tweede zin, van de erfrechtverordening voorziet ook in het beginsel van ambtshalve onderzoek indien het nationale recht daarin voorziet, zoals in Duitsland in § 26 FamFG.

Het OLG Stuttgart (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Baden-Württemberg, Stuttgart) heeft in zijn beslissing OLG Stuttgart, beschikking van 15 december 2020 – 8 W 342/20, [OMISSIS] ECLI:DE:OLGSTUT:2020:1215.8W342.20.00 geoordeeld dat een procedure op tegenspraak moet worden gevoerd. Daarbij heeft deze rechter de hogere voorziening toegestaan omdat deze vraag van fundamenteel belang is en nog niet door de hoogste rechterlijke instanties is beantwoord. In de literatuur werd deze beslissing bekritiseerd in die zin dat het OLG Stuttgart deze uitleggingsvraag niet aan het Hof van Justitie heeft voorgelegd [OMISSIS]. De hogere voorziening

werd niet ingesteld zodat de procedure niet tot bij het BGH (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken) is doorgedrongen, dat zich overeenkomstig artikel 267, derde alinea, VWEU tot het Hof had moeten wenden.

De gemachtigde in het geding van betrokkene ad 1 heeft aangevoerd dat, indien het antwoord op prejudiciële vraag a) bevestigend luidt, er een situatie kan ontstaan waarin geen Europese erfrechtverklaring aan de echte erfgenaam kan worden afgegeven. In de literatuur wordt er daarentegen van uitgegaan dat ten minste de voor de behandeling van bezwaren bevoegde rechter de bezwaren kan onderzoeken en dat er dus verschillende onderzoeksnormen gelden tussen de autoriteit van afgifte en deze rechter (artikel 72 van de erfrechtverordening). [OMISSIS] Ook wordt ervan uitgegaan dat de Europese erfrechtverklaring moet worden afgegeven indien de bezwaren reeds in een andere procedure zijn onderzocht [OMISSIS]. Dit zou de procedure inzake de verklaring van erfrecht naar Duits recht kunnen zijn, waar prejudiciële vraag b) aan refereert, omdat in de Duitse procedure inzake de verklaring van erfrecht de bezwaren ambtshalve worden onderzocht en vastgesteld.

Om onaanvaardbare gevolgen te voorkomen, wordt in de literatuur voorgesteld om ten onrechte aangevoerde bezwaren te negeren [OMISSIS]. Hieraan refereert prejudiciële vraag c). In de onderhavige procedure zijn de bezwaren niet ten onrechte aangevoerd, maar op zodanige wijze niet met redenen omkleed dat hiervoor geen formele maatregelen van instructie nodig zijn.

Vermelding van beroepstermijn en rechtsmiddelen:

[OMISSIS]